

ЦРНОГОРАЦ

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

БРОЈ 21.

На Цетињу у Суботу 27. Маја (8. Липња) 1872.

ГОДИНА II.

ЦРНОГОРАЦ, издаје један пут недељом. Стаје: за ЦРНУ ГОРУ и АУСТРО-УГАРСКУ год. ф. 6; по г. 3; четврт г. ф. 1. 50. и. За СРБИЈУ год. ф. 7; по г. ф. 3. 50. и.; четврт ф. 1. 75. и. За све друге земље год. ф. 8; по г. ф. 4; четврт г. ф. 2. За одласе издаје се за ред 5 новина. Дописи, предплата и све нарочите пишу се уредништву на Цетиње преко г. Петра Рамадановића у Котору.

НАРОДНА ПОБЈЕДА У ХРВАТскоЈ.

По телеграму који смо добили из Загреба, јавили смо у прошлом броју, да је у изборима за скупштину народ одржао сјајну побједу. Загребачке новине од пошљедње поште доносе нам сада опширан извјештај како о поједицијем бојевима тако и о коначној побједи. Доиста је тешко икада и игде жешће борбе било. Али за то је и побједи ова несравњена, па да је баш и с мањим успјехом окончана. Вјечито ће остати народу српско-хрватскоме у намети сва она средства, с којима се противници служачу а којима је народ ипак одолео својим јединијем оружјем — бистром свијешћу. Не само понај, подмитивање, обмањивање, пријетње, клеветање, гоњење, насиље у свијема својим поједицијем и сав огромни арсенал подобнога оружја, с којим противници располажу, не само да је све то употребљено приликом избора против народа, него је већ и прије самих избора, одмах како је проша сабор распуштен, мађарска влада организовала у хрватској краљевини и своју бирократску војску такву, с којом је чинила чврсту побједу. И војска је доиста била силна, по ипак је и — силно поражена. Сам војсковођа, бански намјесник, Вакаповић нао је у загребачком боју, гдје је као побједоноста остао д.р. Крестић, народни кандидат.

Обично, то се догађа не само у уставнијем него и у крвавијем бојевима, поражени тражи узрок своје поразу у превари од стране противника или у излаји своје војске. Са задовољством видимо данас и побједецу владину странку, гдје се са истијем извншењем тјени. Она лиже данас вику на народњаке да су чинили притисак на народ и баца апатему на чиновнике што изневјерше свога бана, те гласаше за народнога кандидата. Ово је више него смјешно.

ПОДЛИСТАК.

СРЕЋА ПИОВАЦ.

III.

ИДЕЈА МИНИНА.

(Наставак.)

Послије овога, лако је погодити, какво је дјелство, на Мину, произвела промјена начела њене посестре.

— Говорите ли ви то о г. Риствину? повила она поплашено. Али мислим, да немате намјеру, да поћете за њега.

— Не знам, одговори њевојка замисљено: можда немам права, што га одбијам...

— Немате право? попови Мина љутито; видим шта је! Мало прије били сте с вашијем ујаком, па вам је, за цијело, он завртно мозак; то је са свијем просто, он и не може да чини другачије!

За тијем Мина узе на се трагичан изглед и повјери својој господарици — као тајну — не само све шта је чула, или погодила, него и оно шта је взмишљела и шта је држала за извјесно.

На њено велико задовољство, Олимпа претсрете ову страшну исповјест веселим смјехом.

— Ти си луда, Мино! повика госођица Ван Лимпден. Како! зар би ти могла назвати злочињцем оног јадног Риствина? Ха! ха! ха! да ти се нејесам онако свечано зарекла, да ћу ћутати, још данас би му причала лијепу причу, што си измислила! Знам да би се слатко насмјао, као и ја што сам.

Каква је средства у руци имала народна странка да чини притисак на народ? Да ли су то они празни, бијели ступци у њеним листовима, нито их приређиваше полицијна редакција? И на кога да чини притисак? на народ? народна странка! Међу једномишљеницима постоји само сугласност мисли и тежња. Изнуђење тога немогуће је, јер је непотребито. Народна је странка исто што и народ и она је била само прва: народнога осјећања. То није су хтели вјеровати противници, и ако им је народна странка небројена пута повикивала: „Необмањујте се, наша је побједи!“

Противници нехтедоше вјеровати, и тијем су навијели себи толико исто штете, колико народу користе: себи су извојевали пораз и учинили се за свагда немогућима, а народу су оставили побједи и учинили га за свагда непобједним. Народ дакле двоструко добија.

Јест, народ је имао само због упорности својих противника да много претрпи, што није било ни праведно ни поштено, али он је издржао то искушење и тијем је дошао до славе побједе. Побједом том од ције саме добио те, да његов глас непосредно чује краљ, он пије извојевао само себе већину у сабору, него је и за будућност показао, да су за њега за свагда проша Раух-Вакаповићева времена.

О томе више неће нико сумњати, ко чује званично кукање, да су се у Загребу сто чиновника уздржали од гласања а четрдесет идетет да су гласали за народнога кандидата, а против банскога намјесника Вакаповића, да су се болни дали носити на колима и носилама на биралиште, да даду свој глас народном посланику, да су се не само православни и католици, него и сами Јеврји патикали, оставив па страну вјерозакон, ко ће више допринијети, да буде иза-

— Ви сте ми се обећали, да нећете казати, рече Мина озбиљно.

— Знам! знам! Обећавам ти се, да нећу ништа казати. Тај разговор, што си ти чула, измјешу тог ујака и Риствина, морао се издати каквог повог посла, које они сваки час заједно предузимљу. Ако их је твоје присуство узнемирило, то је стога, што за таква послове, у којима се ја не разумијем, нужно је, прије свега ћутање. Што се тиче проситбе г. Риствина, она није ни у каквој свези са послом у питању. Он ме, по свој прилици искрено љуби, и морам признати, да ме гризе савјест шта сам га одбила.

Мина, видећи како Олимпа олако узима страшну драму, тако дуго повлачу у њеном малом мозгу, гледаше је узбесекнуто.

— Је ли могуће, повика она, да су вас толико замађивали? Али ја ћу вас избавити и против ваше воље! Кажите ми, хоћете ли онда вјеровати, ако вам доведем доказе, да су, ваш ујак и г. Риствин, умјешани у њеку срашну завјеру?

— Извјесно не! одговори Олимпа непрестано смијући се. Довеси ми доказе, драга Мино, не браним ти. Само, додаде озбиљно, опомени се, да ви Риствин, на мој ујак, не треба да примјете твоју смијешну сумњу. Ако би помислила, да сам и ја кадра, да мислим о њима, као ти, то ти не бих никад опростила!

— Добро! добро! одговори Мина озбиљно. Ја знам шта ћу и опет вам кажем, избавићу вас и против ваше воље!

Какву ли то идеју шајаше мала сезанчица и каквијем начином извршаваше, да избави Олимпи

бран народни кандидат, да су и тако звану „прости људи“ одбијали пућене им новце да гласају за противничког кандидата, а претринали и гоњења и пријетње и опет остали вјерни свом народу.

Ово је свијест, чиста, бистра, јака, неодољива и ако је притиском изазвана, онда заслуга та припада многогодишњем притиску противника.

И за то нека се повуку у кутић заборавности с тијем увијерњем, да су народу последије толикијех неприлика и једно велико добро учинили ма и нехотимично.

Наша народна пословица, која је извјесно у оваквијем прилицима постала, каже „док једном несрећне другом неможе да сване.“ Народу српско-хрватском у тројединци свануло је. Он се отресао ових, који му се не дадоше подићи. Он је силно показао своју вољу, коју неможе више нико ућукати. Он је безпримјерно изнио своју челичну свијест на видик непријатељима и цијеломе свијету, која прима задаје страх, а код других изазива искрено поштовање. Он је открио своју здраву, свјесну животну снагу, која му ујемчава сигурну будућност. Он је најчистије изјавио своју припадност, која захтјева слободу и самосталност, да у њој живи славни живот.

То је показао побједом у изборима а то ће засведочити и радом у скупштини. Нека му срећа и слава прати по данас сваку стопу!

ИЗ БОСНЕ.

ЈЕДАН ПОГЛЕД НА ПРОПАСТ СРПСКОГА НАРОДА У БОСНИ.

(Наставак мјесто свршетак.)

На мјесто Мутесарића Али Ризе наше дође у Бањалуку за Мутесарића крвник роду српском Камил бег Ушћумлија, родом из Старе Србије тоска неопрана, и градински кајмакам промјени се.

од опасности, која постојаше само у њеном уображењу?

Госођица Ван Лимпден, никако не могаше, да јој исчуна ту тајну.

У осталом дјелству, произведено овиме страшним открићем, ослабе са свијем, услед честих разговора Олимпијих са њезинијем ујаком. Г. Мерсен скеплоатирајући, са успјехом, сујетни нагон његове нећаке, чинио је то, по свом убјеђењу, за њено добро. На с тога Олимпа, с дана на дан, све боље примаше г. Риствина, и лако је било предвидјети, да ће се скоро ријешити на удају, која заданаше бриге озбиљнијем људима, као што бјеху њена мати и стари учитељ, који јој бјеше свијем срцем одан.

По несрећи, Луиза Ван Лимпден, које из слабости здравља, које из недостатка моралне енергије, не имајаше на своју птер никавог уплива.

Олимпа ју је њезно љубила, али не као потчињена кћи, која се свагда влада по материјалним савјетима, већ као што јачи љуби слабијега, кога држи под својим закриљем.

Што се Брокера тиче, његова обична уздржљивост не допушташе му, да посредује у оваком породичном питању, док његови савјети не буду позитивно потражени.

Мина се заклањаше, да се Олимпа неће удати за Риствина; али зар би могла млада неiskusна њевојка — са овако живијем уображењем — да осујети намјеру лукава човјека, као што је био Риствин, коме је ишло у интерес, да, на сваки начин, добије Олимпију.

Али, као што је казано, Мина је имала

Мехо Мујиновић у договору са Ђамил-бегом мутесарифом и још неким безима посла свога Остоју Корманаша са лађе и још двоје момчади у хајдуке, који су кад су на лађи с Мехом били, крали, пак у лађу доносили и са истим дјелили. Кад иду у Сисањ и из Сиска, уставе лађу на држе по два дана у Врбаку, а они оду у крађу.

Влада пусти своје хајдуке да раде што хоће, а они још једног Станка узеше к себи, који је био код Заммаге Смајилагића. Станко чим дође к њима, одма им рече, да они морају Панту убити, пак онда даље одити. Остоја рече, да је то њему прије заповиђено, и састану се с Пантом и на данешту убију га.

Сад се окураже на хајде даље. Кад су скоро све подкозарје оглобили, онда им дође порука од Мехе, да узму од куће протине његова најамника Марка пак да оду с њима на Машиће. Они и онде још да поцјепе и мало се провеселе. Они уаму Марка и оду на Машиће и повежу до 30 људи једног по једног и ту у по дана ручају и стану играти и пјевати, док ето ти четири папдура иду. Кад их угледаше хајдуци, оставе Марка везана, а они бјежи. Пандури ухвате Марка и без сваког даљег разговора и питања посјеку, и однесу му главу у Бањулуку. Мутесариф дадне за то пандурима добар бакшиш, а повезане сељаке запита: „Еј бре, влаше, какву ви буну дижете против цара?“ Сирота раја стоји укочена, везана пред већилом брата сунчева, па му кроз плач одговара: „Аман, драги господару, ми за то ништа не знамо, ми смо били и увијек остајемо вјерна раја“. Мутесариф скочи као тигар и повиче: „Бре, морс, како не знате, кад вам је прото коловођа, па послао хајдуке, те се бушите, у апс крмци!“

Ето тако Турци удешавају буне, само да могу јаче гњечити народ.

Кукавни роде, шта си дочекао! Зар онај, који се заклео, да те до корена сатре, зар онај, који од једне добре ријечи прави хиљаду злије, зар онај, који с вразима твојима у највећој љубави живи, зар онај који оваку слободу и просвету убија, зар онај да ти буде коловођа буне.

Послије тога нијесу више хајдуци ходали, него дођу полако кући Мехе Мујиновића, њих четворица. Један се хоја преда Мујану Абдићу, а Јово Вишкановић реченоме Мехи, па сјутра дан одведу ову двојицу у конач. Кајмакам пошље обојицу по заштијама у село јузбаша Туроману, а овај од села до села ш њима, хоја да траже оставе, пак опет избирај најбоље људе, цјени и убијај. Кад су ш њима тако проредили, пошљу обојицу у Бањулуку везане, а аскер је још једнако одао по селима.

Прото је имао једну механу на селу а у истој механи свога момка Анту. И тај је Анто ишао поћу у плачку, а с њиме рођак протип калуђер и један Турчин Мустафа Шапчанин, који је био најприје код протје, а послјије код злогласног Дионисија, босанског митрополита,

своју идеју; она је хтјела да донесе Олимпи доказ, да јој сумња није неосновапа. Па с тога је непрестано мотрила на Хенриха Мерсена и на Риствина, који је био постао обичан гост у кући. У крајњем очајању, што је и Олимпи пристала у зајеру против себе саме, Швајцаркиња поста још опрезнија.

Собица Минина, одма до Олимпице, даваше изглед, посредством једног прозора, па главно дворниште, испред куће. Тако Мина могаше виђети све, који улазе у кућу и који излазе из све.

Следеће ноћи, послјије њезиног разговора са Олимпом, Мина, не могући да заспи, сједе код прозора и упусти се у сањарије, гледајући небо вскићено звездма.

Дуго је провела овако занијета у мислима, и не осјећајући да је скоро прегрнула од хладног поћњег ваздуха. Младу девојку трже из њеног заноса веки лави шум у дворништу.

Сва усколебана, промоли љубопитљиво главу кроз прозор и виђе неког човјека, који се бјеше упутио спољњем вратима корачајући врло смотрено, да му не би шљунак под ногама шкрипао.

— Да није долов? помисли Мина и већ се спреми да диже ларму.

У тај мах, као да је хтјела извући из неизвјесности, један зрак мјесеца паде управ на лице ноћног шетаоца и Мина познаде у њему г. Мерсена.

— Је ли могуће? повика; ох! дознају куд иде!

Пребацивши хитно преко рамена огртач, јер

пак сада опет код протје. Они су дуго робили и проти увијек дво остављали.

Док је ишао аскер у села, растерао је све тајне и јавне хајдуке. Као што сам већ казао, ону двојицу пошљу у Бањулуку, а другу двојицу преведу преко Саве, т. ј. Остоју и Станка, али тек пошто су им одузели све што су имали, пак их послали у жупу да робе. Тамо су накупили до 600 дуката и онда их Суло Мујиновић преведе.

Па ни с тијем нехтједоше Турци свршити него и из тога изведоше нове муке раји. Кад преведоше Остоја и Станка преко Саве, онда јаве градишком кајмакаму, да су ринђани, који покрај воде станују, превели хајдуке. Кајмакам пошље на то одмах неколико аскера и ш њима Салка Мујиновића, који поцјенише и побиле кукавне сељаке и доведоше неколико везанијех у Градишкву, од којих је и сада у Бањулуци у апсу Божо Дришић, кога су овдје уцјенили, и ту му Мехо Мујиновић узео 20 дуката пак га онда у Бањулуку послао. Жив из апса звићи неће.

Јузбаша Ибраим Туроман одао је по бањалучком санџаку, цјенио и убијао једну рају и отправао у Бањулуку. Тако је исто један јузбаша одао по бишњанском санџаку. Што у Бањулуци што у Бишњу било је поапшено преко двије хиљаде људи, наравно, једни су взилазали, мало живи, једни сасвијем мртви из апса, а други су улазили у апс. Тако се радило, и сада је прилика да ће опет тако започети, јер су многи у та два мјеста уапшени, а незна се још, колико их је обноћ по селима поубијато, јер не смијем никога питати, него што сам могу очима видети.

Јузбаше су одале са 60 до 80 момака у свакога од села до села, звали су све село на окуп, питали за хајдуке, за бунтовнике. Народ је одговарао да не зна ни за какве бунтовнике, а хајдука, рекоше, имаде, али наши пандури састајали се с њима, вечеравали, и нама казивали, да хајдуцима морамо дати јести и пити и да се за то не бојимо. Јузбаше повиче на то на момке: „Обори крмка, пси му мајку! чим хоће да ми очи замаже!“ Момци као тигрови скоче, сченају кукавну рају, туку кољем, газе погама, докле чују да дише, па онда трпају по тридесет у једну кошару, ту их држе по десет дана, докле се сваки де откуца за 5—10 дуката.

Кад би од свију бијенијех, убијенијех, уцјенијех и на грозним мукама умрлијех давао рачуна, требало би ми врло много времена и опет да имам све источне мисноере, па да све дознам. Него од свију бјенијех, уцјенијех и умрлијех на мукама, навешћу овдје само једнога Турџа Крчмара који је ужасне муке претрпипо, а таквијех има доста примјера:

Дошао је јузбаша са десет момака Турџевој кући у селу Чатрњи, и са истима Мехо Мујиновић. Како су дошли, одмах га обореше и стадоше тући питајући за пушке и за хајдуке. Кад су неколико колаца пребили тукући га,

је дрхтала од зиме, а можда и од страха, Мина изиђе из собе и полако затвори врата за собом, да не пробуди Олимпу. Кад је изишла па дворниште, Мерсен је већ био отворно врага једнијем ључем, који увијек носаше уза се.

— Само, ако их небуде за собом закључао! помисли Мина, прелазећи преко дворништа онако исто смотрено, као што је и Мерсен.

То је сад управо и овај чинио, не желећи ни мало, да га ко спази, како се ноћу шета.

Сирота Мина, узнемирена, хтјела да се поврати у собу, кад виђе Олимпиног ујака, гђе, пзишавши упути се десно поред мајура, који стајаше у свези с кућом.

Сад опази, да носаше ашов и један мали свезањ.

— То је чудно! помисли девојче; шта ли ће то да чини? и зашто је толико обилазно, кад је могао проћи, пречим путем, кроз мајурско дворниште.

Ова мисао потсјети је, да се она може тијем влизком послужити, па се брзо упути једнијем вратима, која вођаху у мајур и не мислећи, да се шум њена хода може чути.

Врата ова не бјеху закључана; нијема тилина владаше у околини и љубопитљивица могаше, без препреке, доћи до пута, поред ког је прошао г. Мерсен.

Она је толико хитала, да кад је стала, за неколико тренутака није могла ништа чути од лупања њена срца.

Да ли је г. Мерсенубио већ прошао, или је успјела да га преухитри?

Она је сад стрепила, ако пређе преко пло-

узму му 50 дуката, па онда га опет оборе и тај дан пребију о њега десет колаца. Кад га се нагукеше, онда сви редом скакаху на њега и поткиваху га са врозеним чавлима. Тако су га тукли код његове куће три дана, четврти дан одвуку га ноћу у градишњи град. Ту преноћи у граду, а у јутро рано са још три његова коншије тако исто избијене повезу га на коли у Бањулуку, а пратише их пет заштија.

Кад су изишли из чаршије сферају Турџа и ону тројицу дође па их привезу за вода, а заштије сједну у вода па ћерајући тако дођу на мјесто. Чим дођу у Бањулуку заштије их предаду у град, а заштије што су над апсом, одмах навале опет тући. У апсу је лежао Турџа три мјесеца и већ је скоро изнемогао. Долазише добри људи и молише да га пусте само док не издрави, а дотле су они јемци, па кад оздрави, опет ће га они довести у апс. Али све бадава, док њеки не намолше лекара, те он даде сетет Мутесарифу да Турџа неће остати жив, а ако остане, да ће он, лекар, па његово мјесто доћи у апс. И једва га на то пусте, али Турџа умре трећи дан. (Свршише се.)

Опет добисмо више дописа из Боке и Далмације као одговор на Љубишину изјаву у „Н. Листу“ и на Данилову књижицу „Избор за невољу и далматински заступници на царевинском вијећу.“ Ми смо и на прве дописе о тој ствари јавили нашијем пошт. дописницима, да држимо да није за сада више нужно решетати поступак даим. посланика, који је довољно прорешетан и који је остао пред свакијем увиђавним кап чиста погрјешка. Но пошто нам се честити родољуби опет појављују са претресањем онијех изјава, налазимо се побуђени још јасније изјаснити се о тој ствари.

Ми држимо, да би било сувишно о поступку даим. посланика још и сада говорити, из ових разлога: прво, што смо увидели да су изјаве и Љубишина и Данилова са свијем безразложне (разлика је између њих само та, што је г. Љубиша био у стању своје празнословље смјестити на једноме листићу, а г. Данилу требало је за то читаву књижица); друго, што имамо увјерења, да је народ у Боки и Далмацији е послјије њиховијех изјава остао при своје првашњем умјесном освједочењу, да су посланици њихови погрјешили.

Дакле ради кога да се и даље пише о томе. Посланици су показали да нијесу ради признати своју погрјешку, и ако је не могу оправдати, а народ остаје при своје увјерењу, да они нијесу задовољили захтјеве и жеље његове. У томе увјерењу нити је могућно нити је потреба још јаче учвршћивати народ. А кад се сабор отвори, пред који ће ова ствар изићи онда свијема пријатељима народа стоји наш лист на разположењу. Онда, и у очи сабора, биће потреба, да народ обиљежи своје тежње. Дотле нека ро-

та, да се не сретне с њиме, што је врло лако могло бити. Али знајући да, ако остане скривена, неће дознати ову страшну тајну, пређе преко плоча и пође даље, прислушкујући, да ко не иде за њом.

Већ поче и да свита, а несмислена љубопитљивица питаше се да ли ће доспјети да се врати кући прије, него што људи из мајура поћу на посао.

Она и не сумњаше више да је г. Мерсен морао прије не проћи; само не знашаше на коју је страну отишао. Преварена у вади, стрзавајући се од зиме, и бојећи се, да је ко од сељана не сретне, ако још дуже остане, пређе натраг у заграду.

Тек што спрети ногу с оне стране плота, учини јој се као да чује путем брзе кораке. Она стаде код плота и не мислећи, да може бити ухаћена на дјелу поче прислушћивати и мотрити.

То сад бјеше доиста г. Мерсен, који се врашаше са свог пута. Али не имашаше више ни свежња ни ашова. Час по час, ма да јутро бјеше врло хладно, брисаше зној с чела, осврћући се брижно, као да му се преказиваше, да неко мотри на њега.

Мина све то виђе, док је он поред ње пролазио и учини страпан извод. По њеном убјеђењу, шта би требао г. Мерсену ашов, осим да копа раку! Али коме је била одређена ова рака? Страшна језа спопаде Швајцаркињу; без сваке сумње, веко злочинство ће скоро да се сврши, а жртва можда мјрна борави, под једнијем кровом са убицом! . . . (Наставише се.)

дољуби обавештују и спремају народ, да чисто његове потребе морају задовољене бити. То је рад, на којем данас ваља радити, а оставити учињену погрешку, која ће се само овиме радом моћи поправити, а дописима више не.

Ми се надамо да ће пријатељи народни припути око тога и да ће уважити разлог овај. Тај разлог нека је на знање и г. Ивану Данилову, који је похитао да се похвали у бечкме „Вандереру“, да се још нико од онијех, који су га „напалади“, није појавио, да опровргне оно, што је он у својој књижици казао, те из тога изводи чудно закључење, да је све онако, како је он казао.

ИЗ НАШИЈЕХ И СТРАНИЈЕХ НОВИНА.

„Обзор“ објављује овиме чланком народну побједу:

„Гроф Лоњај, уговарајући с нашим позвањима увјете нове нагодбе, чешће је с њеком гроњом спомињао, да ће распустити народно заступство, „а кад га распустим, имам многа и силна средства, а већу ни једнога жалити, да извојујем сабар себи по вољи.“

Гроф је Лоњај зблиља распутно сабор и поставио у Хрватској за вођење пових избора људе, који су његове жеље и тежње, да неће ни једнога средства жалити, далеко надкрили.

Без сваке нужде, без икаква путарњег разлога проти сваком резону државном, изацап је народ на крвави двобој, који одбацује смрт или живот. На једној страни војеваше сав бијес људи, који у потоцу за голи мач хватају, и сва сила морална и материјална, којом држава обилује: на другој сав напор и усхит, којим свјестап народ брани своје поштење, своје право, све своје морално и материјално добро.

Као море, када му бура из дна утробе узљуља валове, тако је изборна битка узљуљала народ од господске палаче до сељачке кољебе.

Бура се је слегла, битка је свршена, на кад се разгледамо по бојном пољу, радосно морамо ускликнути: велика битка, велика побједа, велик је народ!

Нема битке без губитка: ал у пашој батки не зна се, да ли је славнија побједа или губитак, који се још поправити може.

Храбри Самобор, препорођена Пожега и јупачки Иванићград неимају нијом пошкнуги; народ и сви градови домовине шаљу им лијепо, срдачно поздравље.

Нитко не може назначити, коме припада већа заслуга и слава побједе, да ли сељаку, грађанину или чиновнику: израслићан најтежао се с православним, овај с католичком. У домовини нема више растепене масе, него се је створио јединствен народ с једним и великим политичким циљем, припревап сваки дан у нову борбу срнупути за своје право, за своју будућност.

А славни Загреб од овога избора не стоји само по имену на челу земље. На њега се је срушила била сва противничка сила; тим сјајније разносит ће се по народу његово славно име.

Кршно приморје и беловарска жупанија, уставом млада ал стара јунаштвом, претекоме поуздање цијелог народа.

На страну испред народа, ви несретни и заблуђени синови земље, који сте мислили, да му можете закрити сложено и силно корацање на путу слободе и среће његове.

Нисмо ли вам одмах рекли, да народ неће да има посла с вама?

На страну спута, поклоните се народу! Народ има рачун с Угарском; он га жели на закониту путу размрсити.

Тко га може и смјеје у народно име размрсати, показују избори.

Народно је име поштовано и свијетло пред Јовроном. Народна вјера у сама себе нарасла је и утврдила се.

Народ иште само правду и истину. Он ће ју и задобити.

Јер како је 17. побједио, поцједит ће увјек!

ДОПИСИ.

Из ПЉЕВАЉСКОГ КАДИЛУКА, 9. Маја. — Опет један жалостан догађај да ви јавим, који је до себи грозан, а грознији је још у толико што се и ту умјешала суровост турска.

Има једна несретна српска кућа у село Маоче, која се зове Тосовића и била је доста добра и поштена, на њаком је мјесту. Међутим на грдну несрећу њеко дијете коме није

било још ни четрнајест година свади се са једним сељаком од друге породице. Свади се око препуштања стоке. Дијете оно зове се Перо Илије Тосовића а ономе сељаку бјеше име Радован Петрић, који је био пошао да бије оно дијете, а дјете на несрећу своју и онога паће се љуто и убије Радована. Кад виђе дјете шта учини уплаши се, и побјегне и не зна се ни данас куд је. Пријатељи обеју кућа, а највише капетан Јоксим Кнежевић прискоче да их измире да не би дошло до веће крви и тако одлуче да Тосовић мири крв, као што је обичај на њекијем мјестима. У томе мирењу морали су Тосовићи дати што су други искали, док им није ништа остало, до гола живота, и 15 оваца са јагњадима.

Ко зна шта је то „мирење крви“ тај ће знати, колики је то ископ за ону кућу, која мирп крв. Али шта ћемо, то је наш стари обичај, а судова праведни у турској нема, да они суде за свако злочинство, и да се оно сврши са праведном осудом судија, него народ тражи сам себи правду и због једног зла често се почини још десет другијех, док дође до мирења и онда тек плати прескупо она кућа на којој је кривица, као што се ево догодило и са Тосовићима. Па и Боже помози да је на томе остало, али као што напријед рекох, умјеша се и ту суровост турска. Њеки ага, имено Асан Раповић рече Тосовићима својим несретним чичијама: „зар крмски власи без мене да се мирите и зар све дадoste, а за агу ни мукајет“? Па онда одма уђе у тор, ће је било онијех 15 ојађенијех оваца и зајми их све и дан данашњи музе пред очима Тосовића, а они и жене и старци и ћеца скапавају од глади и жеђе голи и боси. Али шта ћеш де, кад ваља ћитап мухамедов и кануи дарски допушта аги да тако чини а тако раде и други Турци на што не би он, а српски назови меџлис гледа то кроз прсте! Ето и то је један узрок нашега пропадања.

М. САНФРАНЦЕСКО (у Калифорнији), 13. Априла. — Општина православне цркве приредила јуче у вече значајни објед у почасти г. Мартину Клинкистрому, руском консулу, као бившем пресједнику „грчко-руског-славенског благотворителног општества“. Објед је био приврећен за то што је ово општество уважило неуморни рад г. Клинкистрома све од г. 1863 па до данас за ово општество.

Цјенећи потпуно велике заслуге г. Клинкистрома, општество је прије тога држало своју сједницу и на предлог г. Сава Мартиновића, садашњег председника општине, закључило, да се направи једна златна медаља и преда томе господину за знак цривања његовијех заслуга. Општина је то једногласно закључила и одмах је наручила златну медаљу, дивно украшену са српским надписом.

Да вам укратко опишем тај објед. У зачелу трпезе сједио је г. М. Клинкистром, консул, а до њега г. Георгије Фишер, грчки консул. Осим њих било је још доста одлични гостију, међу којима и г. Баум, као бивши секретар ове општине. Он је такође много радио за нашу општину и својом руком водио записник од г. 1863 до данас. А треба да знате, да је он друге вјере и можемо рећи да је милиониста и он је у више друштава секретар, пресједник, члан, али око нашег друштва са особитом се љубављу трудио, и увијек га је потпомагао с повцима. Даље је био на обједу г. Кревен, американоског адмирала син, а консула руског зет; г. Спивало и то је српског оца син, он је посланик ове царошине на конгресу у Сакрменту и одвакат овдје; г. Волта, ортак, и г. Теловић, а од свештеника нашијех били су г. протојереј Кедро Ливански и парох Николај Ковригин. Разговор је био за обједом пријатан и трајао је до једанајест сати ноћи. Кад је дошло печење на трпезу, папуре се чаше шампањом, типипла наступи и г. Сава Мартиновић, пресједник општине узме чашу и овако наздрави г. Клинкистрому: „Напијам ову здравицу вама г. М. Клинкистроме, као бившем пресједнику наше православне општине који сте се много трудили, да је унаприједите и упутите. Ви сте код цара и синода израдили љубав и наклоност према пашој општини, а то је за нас велика добит. За те заслуге ваше, господине, општине наша даје вам овај знак, што вам га приједвам на прса, спомена ради. Да вас бог дуго поживи и да га сретно посите!“

Г. Клинкистроме устане да одздрави и најприје запита на којем ће језику. Сви зажеле да говори глешки, да би могли сви разумјети, јер је ту било и Американа и Грка. Општина није

требала, рече г. К., да ми чини ову почасти, јер ја нијесам пишта много за њу урадно. А колико сам досад чинио као пресједник општине, чинићу и у будуће, колико узмогу.“ Даље у дугом говору препоручио је слогу и љубав између Славена и Грка и назначио им је пут какомогу и даље напредовати. Рече да су и до сада успјеси добри и да ћемо брзо помоћу Русије имати сазидану цркву. Напошњедку заврши своју красну бесједу са „живила општине и пресједник јој Сава Мартиновић.“ За тијем је било много здравица и дуго би било, кад би их све паваћао, — наздрављано је цару и царици и великим књажевима руским, краљу грчком, кнезу Николи црногорском и кнезу Милану. Веселе је тако трајало до послје поноћи и весело се поздрависмо и разиђосмо.

Још ћу овдје примјетити, да је сваки био зван, ко је члан општине, а други пут ћу вам назначити по имену свакога, да се зна ко је у општини а ко не.

Пошто вам није нико у своје вријеме пишта јавно о посјети великога кнеза руског Алексија Александровића, прије шест мјесеци у Америку, то ћу сада ја учинити, а тим ћу задовољити и осећању Срба у Калифорнији. Ми када смо први пут чули брзојавом, да ће амо доћи у Калифорнију зарадоваше се сви Срби и договараху се како да га дочекају. Но послје неколико недјеља чусмо опет да неће доћи, као што није ни дошао, а да је, доста би га сјајно дочекали, и понио би са собом још веће задовољство, и ако је свуда лијепо од Американаца дочекиван.

Напошњедку, да вам јавим и једну неповољну. Имамо и ми овђе једнога вишикрата, који вара и Бога, када му се моли. То је Јован Фравета из Мајина, који је служећи код Фратара изцрпио мудрост. Он се овдје код свију Срба изиграо јер је преставо раздор сијао, и због тога га је наша општина искључила из своје средине и неће више никада бити њен члан. Њега зна и г. поп М. Зећ и у књизи „Слобода или глас више американке“ стоји међу претплатницима и ово о том Фравети: „Једном продбројнику, дар по заслуги: Ј... Ф... „Гадно име Пизаново несмје каљат мјесецослов“. За сада толико о њему. Јавност му може лијек бити.

Има доста овдје ствари, о којима би нам ваљало јављати, особито из живота овданињих Срба. Гледа ћу, да то по данас учиним.

М. САВВИНА, 12. Маја. (Сврштак.) —

3. Што говори г. допис да је био М. Саввина за одмор путника, и кућа сиромашка а да данас није, — то опет није истина. Не само да је М. Саввина био одмор странца и путника и сиромашко прибежиште, него је и данас исто. И неће се ни какав човјек поштени наћи да каже, да га М. није по могућству на оброк и на конав примио, а ће коме при потреби и повчану помоћ пружио да свој пут продужити може, а ћегој је и по десеторицу на конаке у зимно доба примао.

Догађало се у Саввини да је стараца и сиромаша за ово моје време умирало, пак су их калуђери по пропису саборно и свечано погребавали. Ако ово није знао пређе г. дописник, а он века зна сад.

Што важе г. дописник да је све упропашћено осим цркве, и запушћеног празног сребра у њој, које нијесу смјели калуђери потрошити од народа, на то му одговарам, да је и црква и сребро њено, које у истој блиста као сунце, у најбољем реду, боље него на много мјеста. А и сами г. барон Родић, који је недавно долазио похваљивао је говорећи: Евала вам оче, ако је и сиромашно ал је чисто. То је било пред свијем његовијем чиновницима.

Што треба дакле друге свједоче. Што говори г. дописник да је све смрћу калуђера стари у гроб законано, истина је; јербо им се у потоња времена не види ништа да су учинили, него су збијали сакете а после други разграбили и уживали. А манастиру нијакве користи учипили нијесу, осим пок. арихмандрита г. Ј. Давил Рајовић, Инокентје Дабовић, и Николор Бочетић, који су великољепну ову цркву с ондашњим братством оградиле; буди им вјечни покој. После је пала управа на пок. арихмандрита Макарија Грушића, који је све обдржавао и настојањем ког манастиру је у завјешчанијема пласмених кућа и комада земље од побожних Хришћана приложене насљедно. После овог врједног настојатеља, остало је што у готовости и на дугу знатна сума новаца, од којих се манастир користио није, него они који су се ту при његовој смрти десили, од њега учињено писмо и снарало на све пограбили и развукли. О томе:

времсна почео је манастир све више и више назад ударати, а особито од год. 1860. Камо толике ствари сребрне, од којих се и данас по закладама падази, камо бљавкарџа толика, терала, понаде, странци, јоргани, расијатје с врста векивог сребрнополашеног, које је с камењем окодо главе украшено било, камо четврдан с надписом Вла. Стефана Љубобратића, камо, толики раи, котли, казани, и остале скупоцјене ствари небројене којим се ни краја незнаде. Од овог данас мени није ништа прелато, свим у инвентару назначени неколико ствари од који и данас све на свом мјесту постоји.

Куд се ћеде толики новац за толико силе комада земље по скупој вјени продавати? Зар у оне двије куће, које су онако лепо сазидане и расподожене, тврдо покривене и у начин учинене, пак за то капљу? А какки прозорни на бутизи сагњили, морао је овај намјес. ове год. већ промјенити после три год. кућњег допршења. У овом се дјелу братство није мјешало ни рачуне водило, нити за икакву ствар питано није. Него је пок. Гедсон Јуришић ондашњи игумен с другима членовима на то опредјеленима градо и управљао, и М. што грађевином кућа потребујућег материјала, што потпуним исплаћивањем мајстора, царског позива, служитеља и узвијелног готовог поина М. је валуано двије хиљаде форинта пак га оставио у таквом састојанију овом намјеснику.

Г. дописник нише рачун и пред свјетом жади се и њеким начиним труди се ову лажу на данашњег намјесника бацити! Али у својој измјери успјети неће, будући се за чисто сребро рђа нехвата, једни су развукли и продали, а други немилице трошили, док су манастир до крајности довели, да се без какве јаке помоћи тешко опоравити може. Сад ево јасно свјетлу на вијело, да није истина оно, што дописник „Црногорца“ из саме једине против намјесника и калуђера мрзостиво говори. (? У.) Што г. доп. вели да више није манастир Савина сиромашка кућа ни одмор путника, то није истина. Сва околина посведочити може, да мало који дан прође да путника и сиромаша и у већем броју на оброке и копаке долази. Овоме сувајобли свједоци г. Милан Шорак свештеник војнички који је шест Недеља ради опорављења здравља у М. становао. Затим наш дичи и у народу познати брат Стефан Поробић, његова часна родбина, и други преко 2000 душа који су се на посјету рањеника измјенили посједочити могу: како су у манастир примани, да су више вечери калуђери своје простираче и покриваче постелне уступали, а они се својим аљанама обвијали и тако зимну ноћ проводили, без да нико непристојности или каквог негодовања примјетити могао. Што г. допис. каже да се земље манастирске необдјелавају то није истина, будући су виноград и све баштине узрађене, ограђене, и сачуване, маслине очинионе и објарене усјеви усјати, а неколико и винограда повог посађењено, које ће и у напред следовати ако се буде имало тронка. Што се тиче натуралног прихода он је давно у роду издао, јер манастир није имао неколико година више него од 10 до 12 барила вина, 3 до 4 барила ула и од 5 до 6 стара разпог жита, то је сав приход оглашеног темеља манастира Савине. Сад од 1000 и три форина фита што се на куће и бутиге добива, мора се годишњи царски порез од 355 ф. исплаћивати, куће ренарирати, земље обдјелавати, добит на узвијелни новац и слуге исплаћивати, браство и унутрашње потребе кућне, као и препитаније телесно кроз цјелу год. издржавати. Ово се мора све од горе поменути сумме трошити и подржати, ако се с које друге стране игогод недобије. Манастир нема парохје до 23 куће спрота од којих се изузима 6 кућа да могу живјети. — Сад нек виду како г. дописник тако и сав народ стање манастирско, пак нека суде што је давашњи Намјесник крив да је манастир до овог стања доведе!

Јоаничкије Аврамовић,
Настојатељ.

ЦЕТИЊЕ. 25. Маја. — И ове године прослављен је уобичајеним свечанијем вачном Спасов-дан, — дан успомене славне граховске побједе. У вече у очи Спасовадана бла је сва варош освјетљена, а данас је било у пркви богослужење. Преосвештени митрополит г. Пларион са многобројним свештенством службо је службу божју, којој је присуствовала и

Пв. Св. кнез Никола са својом свитом. По служби држан је парастос јунацима који су погинули на Грахову. Слава им!

— 26. маја. — Јуче је приспео на Цетиње г. Јонин, ц. руски консул у Дубровнику. Г. Јонин био је њска четири мјесеца на одиусту у Петрограду и прошле недјеље вратио се опет у Дубровник.

— 25. Маја. — Г. Милан Костић, ректор богословије и привремени надзорник школа црногорских дао је оставку на своје звању. Г. Костић радио је са особитом вољом и трудом како у богословском заводу, тако и око свију основијех школа нашијех за пуве три године и због тога нам је доста жао, што полази тако врједан радник. Пошто се сврши школска година, он се враћа опет у Војводицину одакле је и родом.

Славно Уредништво „Црногорца“.

Умољавамо Славно Уредништво да би дало мјеста овој изјави у својем цијененом листу:

ИЗЈАВА.

„Далматин“ у својем бр. 39. донесе некакав допис из Босне, у којем се напада на личност аулитичног повјереника г. Ф. Бабића. Ми се не би овђе осерђали на грдије и клевете овог дописника, како би боље било да гледа своје изрешетане послове: али у атар истини морамо изјавити: да је све оно, што дописник из Босне вели, пука измишљотина и лаж, јер г. Бабић није својевољно дошао у наше село, нити је насилно паредио ископати оне мурве, које је самовољно Целалић био усадио, као што онај дописник наводи. На молбу главара сеоцкијех, дошао је г. Бабић, те је заједно са сеоцким главарима изишао на мјесто, ће су мурве биле посађене, и пошто се увјерно из плана, кога су му подијели, да није оно земља реченог Целалића, него сеоцка куда тече Пијавица, у споразумљењу нас изабранијех сеоцкијех главара, ономе чуо је Целалић а да има ископати и на своју земљу пресадити оне мурве, што је послје два дана и урадио сам Целалић. Дале као што се види из реченог овђе није било никаквог насилја, зато проглашујемо овим „Далматин“ дописника из Босне, као подлог онадача и клеветника.

У Бијели 22. Маја 1872.

Тодор Злоковић, оцћин. вијећник
Михаил Шеровић, кнез
Јово Илић, суђа.

НОВОСТИ.

— По списку, којег доносе званичне „Народне новине“ од 19. о. м. изабрани су за престојели хрватски сабор 27 владин, а 47 народних заступника.

— Најновије вјести јављају, да је бапски намјесник Вакановић збачен. Званичне новине вобјају то, но „Обзор“ ипак тврди да је вјест истинита, а и биће, јер дружичје није ни могућно, послје одржане народне побједе.

— Угарски сабор отвориће се опет 20. Августа. За изборе се живо спрема. Опозиција је истакла до сада 174 кандидата своја, а ту се перачунају посланици немађарскијех народности, који су уз опозицију.

— „Коресп. слав.“ лист на францускоме језику у Прагу, који заступа славенске интересе, дознаје из сасвијем поуздана извора, да су познате промеморије силно уздримале положај грофована Андришија и Доњајија.

— Јавља се поуздано, да ће се угарска крајина разграпити још ове године.

— У француској су се поцјепале странке, које хоће опет цара, особито је, кажу, бонапартска странка са свијем пропала.

— У Бечу је наступила и још није ријешена криза због галичкога питања.

РАЗЛИЧНОСТИ.

(Град на акције.) Из Петрограда пишу немачким новинама, да су ондје основали чудноват посао; саградити ће ваиме на финској међи читав поморски град — на акције. И другђе се удружују за сваке послове; Америка је у удруживању подкрилила Европу, да јој се у том Европејци чуде, ал у такав подхват јоште

се ни тамо не удружи нико. Неби човјек вије вјеровао, да се већ нијесу посла латили. мљинта су већ покупована, од финске жељнице повучен је трак к мјесту, ће се коша, ром се већ доважа и одважа, што је потреб Граду ће се пошећити име Петровск. С ове стране града уз обале ће поградити вилле за велики и богати свијет из Петрограда.

(Страшна поплава у Ческој.) У недјељу, 14. о. м. у јутро, провално се код Прага облак, те починио страшну несрећу: поплава је опустошила преко стотину четворних мља најплоднијега земљишта, уништила све усјеве, порушила многе куће, потопила силно благо и стотине људи. Колика је несрећа, неможе се јоште ни процениити; јер су жељезнице проваљене, бројави порушени, сва комуникација спрјечена.

ПОЗИВ НА УПИСИВАЊЕ.

Паумно сам, да издам лик д-ра Светозара Милетића, као дрворез. На то ме је навело особито то, што до сад Срби још немају Милетићева лика у онаком облику и величини, као што би приличило, јер литографисани лик, које се досад растурао по српскоме свијету, веома је мален.

Лик овај, што ћу га ја издати, биће доређе у паравној величини. Величина је три стопе у висину и двије стопе у ширину. Израда ће лик бити врло укусна, за што већ јемчи име првог дрворезног завода г. Паточке у Прагу, гдје ће се лик радити.

Цијену лику ставио сам, што сам могао мању, на име 1 ф. а. вр. по комаду, јер ја у томе не тражим никакве особите хасне за себе, него само да ми се исплате трошкови. Ко наручи 10 комада добиће безплатно једанајеста.

Лик ће бити готов крајем мјесеца Јуна, а дотле молим да ми се јаве сви они, који су г ради пмаги, да знам, у колико ћу га комада издати. Кад лик буде готов, ја ћу га свима у писцима послати per Nachnahme.

Ако ме п. и. општинство српско потпомогне у овоме моме првом подузетку, онда ћу за овим ликом издати ликове још и других знаменитијих Срба.

Умољавају се славна уредништва осталих српских листова, да п у својим листовима јаве о овоме.

У Новоме Саду, 22. Априла 1872.

Ф. ЛАДИСЛАВ ТИТЕЛБАХ,
професор у варошкој реалн.

СТЕЧАЈ.

На упразњено мјесто надзорника црногорских основних школа.

Дужност је надзорникова да се стара о напретку повјерених му школа, да надгледа рад учитеља и њихов успјех у школама. За то он мора сваке године најмање једном у години обићи све црногорске школе; а бар сваке треће године држати за све учитеље ускупа један практичан курс, да их поучава напреднијем методичном предавању.

Плата му је на годину 100 наполеондора (или 800 форинта у сребру) и 200 форинта у име спапарине; — а при посјеђивању школа по Црној Гори и путни трошак. Путна трошка да се при ступању у званије онијема, који би долазили из даље 100 форината; а онијема из о-ближњих крајева даје се палата путине са размјерно њиховим мјесту, од куда би дошли.

Од искача на ово мјесто захтјева се: да су са добрим успјехом свршили приправнички учитељски завод и да су и практично вјешти у предавању по новом методу, ког је увео у српске школе г. др Патошевић.

Који желе да заузму ово мјесто, нека се са нужним свједоцима вајдаље до Петровадана ове године обрате на Високопросвештеног Митрополита цетињског г. Плариона.

На Цетињу 17. Маја 1872.

Милан Костић.

ЈАВНА ПОШТА.

Г. г. У. Теод. и Ј. Вукс. у Букарешт. — Ми вам уредно шљево лист. Бројеве, који вам шаде, нахнадићемо у колико имамо. Јавите нам.

Г. Н. Стан. у Е. Нови. — Лист вам уредно иде одама.

Јавите нам, који нам бројеви шаде.

Г. К. М. у Вршац. — Шљево вам данашњом поштом све од 10. броја и лист вам се уредно шље.